

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

**Наказ Державної служби
статистики України
21.12.2017 № 332**

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ
З ТИПОЛОГІЗАЦІЇ ВИРОБНИКІВ ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

Київ – 2017

Державна служба статистики України

Відповідальний за підготовку – директор департаменту статистики сільського господарства та навколишнього середовища Державної служби статистики України Прокопенко О. М.

У Методологічних положеннях з типологізації виробників продукції сільського господарства описані основні аспекти методології проведення типологізації аграрних господарств.

Методологічні положення підготували фахівці відділу структурних обстежень у сільському господарстві та статистичного реєстру департаменту статистики сільського господарства та навколишнього середовища Державної служби статистики України.

Методологічні положення з типологізації виробників продукції сільського господарства схвалені на засіданні Комісії з питань удосконалення методології та звітної документації Державної служби статистики України (протокол від 02 жовтня 2017 року № 17).

Державна служба статистики України

- вул. Шота Руставелі, 3, Київ, 01601, Україна
- телефон: (044) 287-24-22
- факс: (044) 235-37-39
- адреса електронної пошти: office@ukrstat.gov.ua
- веб-сайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Передмова.....	4
I. Загальні положення.....	5
II. Визначення термінів і основних понять	6
III. Загальні засади та принципи проведення типологізації аграрних господарств	7
1. Основні методологічні підходи до розрахунку стандартного випуску продукції сільського господарства.....	7
2. Джерела інформації для проведення розрахунків стандартного випуску продукції сільського господарства	10
3. Основні методологічні підходи до розрахунку економічного розміру аграрного господарства.....	11
4. Визначення типу сільськогосподарського виробництва аграрного господарства.....	12
 Додаток. Типи сільськогосподарського виробництва аграрних господарств і правила їх визначення.....	 15
 Список використаних джерел.....	 23

Передмова

Методологічні положення з типологізації виробників продукції сільського господарства (далі – Методологічні положення) розроблено на виконання заходів, направлених на подальший розвиток та удосконалення державної сільськогосподарської статистики з метою її приведення до міжнародних стандартів, передбачених Стратегією розвитку державної статистики на період до 2017 року, затвердженою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 березня 2013 року № 145-р, Планом заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014–2017 роки, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 року № 847-р.

Метою розроблення Методологічних положень є визначення загальних правил і методів проведення органами державної статистики класифікації виробників продукції сільського господарства відповідно до вимог Європейської комісії та Євростату щодо гармонізованої типологізації аграрних господарств.

Методологічні положення призначені для використання органами державної статистики, а також можуть бути корисними для інших користувачів.

I. Загальні положення

Ці Методологічні положення визначають загальні методологічні засади та принципи проведення типологізації аграрних господарств. Вони містять опис джерел інформації, розрізів розробки, основних підходів і методів розрахунку показника "стандартний випуск продукції", який є вартісною оцінкою виробничого потенціалу аграрного господарства та виступає критерієм при визначенні типу сільськогосподарського виробництва аграрного господарства.

Методологічні положення ґрунтуються на нормах Господарського кодексу України, Цивільного кодексу України, законів України "Про державну статистику", "Про інформацію", "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань", наказів Держкомстату від 21 грудня 2009 року № 481 "Про затвердження Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств", від 02 липня 2012 року № 278 "Про затвердження Положення про Реєстр статистичних одиниць у сільському господарстві, мисливстві, лісовому і рибному господарстві – Реєстр АГРО", від 29 грудня 2009 року № 498 "Про затвердження структури плану статистичного спостереження та глосарія до нього", від 14 червня 2010 року № 216 "Про затвердження Принципів діяльності органів державної статистики", наказів Держстату від 28 липня 2015 року № 180 "Про затвердження Концепції забезпечення статистичної конфіденційності", від 15 лютого 2017 року № 41 "Про затвердження Методологічних положень щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики".

В основу Методологічних положень покладено Регламент (ЄС) № 1166/2008 Європейського Парламенту і Ради від 19 листопада 2008 року "Про структурні обстеження аграрних господарств і обстеження методів сільськогосподарського виробництва" (далі – Регламент ЄС № 1166/2008), Регламент Ради ЄС від 30 листопада 2009 року № 1217/2009 "Про організацію мережі для збирання даних звітності про доходи та господарську діяльність сільськогосподарських підприємств у Європейському Співтоваристві" (далі – Регламент ЄС № 1217/2009), Регламент Комісії ЄС від 01 серпня 2014 року № 1198/2014, що його доповнює, а також Регламент Комісії ЄС від 03 лютого 2015 року № 2015/220, що впроваджує Регламент ЄС № 1217/2009 та визначає правила щодо його застосування.

Методологічні положення також ураховують основні засади методології типологізації аграрних господарств і порядку розрахунку стандартного випуску продукції, що містяться в довіднику з типологізації, розробленому Комітетом з питань інформаційної системи сільськогосподарської звітності ЄС (документ RI/CC 1500, 4 видання).

Зазначені документи передбачають проведення на регулярній основі типологізації аграрних господарств за типами сільськогосподарського виробництва. Вона базується не на фінансових показниках, а на показниках, які характеризують ресурси аграрних господарств (площа землі, поголів'я

сільськогосподарських тварин), та на усереднених у часі й за регіонами вартісних показниках стандартного випуску продукції.

Результати типологізації використовуються для статистичного аналізу та організації проведення тематичних державних статистичних спостережень з питань сільського господарства на вибірковій основі.

II. Визначення термінів і основних понять

Для цілей цих Методологічних положень терміни вживаються в значеннях, визначених Господарським кодексом України, глосарієм до плану статистичного спостереження, затвердженим наказом Держкомстату від 29 грудня 2009 року № 498, Методикою проведення розрахунків основних статистичних показників виробництва продукції рослинництва, затвердженою наказом Держстату від 21 липня 2017 року № 194, Методикою проведення розрахунків основних статистичних показників виробництва продукції тваринництва, затвердженою наказом Держстату від 22 листопада 2016 року № 220, а також у такому значенні:

аграрне господарство – технічно й економічно самостійна одиниця під єдиним управлінням, незалежно від правового статусу і форми господарювання, що здійснює виробництво продукції та послуг сільського господарства (основна або другорядна діяльність за кодами 01.1–01.6 Класифікації видів економічної діяльності).

Залежно від організаційної форми та структури, місця розташування аграрне господарство може бути підприємством, місцевою одиницею, місцевою одиницею виду діяльності підприємства або домогосподарством;

економічний розмір аграрного господарства – вартість загального стандартного випуску аграрного господарства, який дорівнює сумі стандартних випусків усіх видів продукції сільського господарства, що виробляє аграрне господарство;

основною продукцією сільського господарства є продукція, отримання якої є основною метою вирощування сільськогосподарських культур або утримання сільськогосподарських тварин, і використання якої може приносити найбільші економічні вигоди (у рослинництві – зерно, овочі, фрукти, насіння соняшнику, виноград, коренеплоди тощо; у тваринництві – молоко в молочному скотарстві, приріст живої маси при вирощуванні та відгодівлі тварин, вовна основного стада овець, мед тощо);

побічною продукцією сільського господарства є продукція, яка одержується одночасно з основною, але має другорядне значення, а економічні вигоди від її використання є несуттєвими (у рослинництві – солома, гичка, бадилля тощо; у тваринництві – гній, пташиний послід тощо);

стандартний випуск виду продукції сільського господарства (далі – стандартний випуск продукції) – це середня вартість обсягу виробництва за окремим видом продукції рослинництва чи тваринництва, отриманого з 1 гектара або від 1 голови худоби, за цінами виробника.

тип сільськогосподарського виробництва аграрного господарства – виробнича система, що характеризується відповідним внеском стандартного випуску окремих видів продукції сільського господарства до економічного розміру аграрного господарства;

типологізація – розподіл сукупності аграрних господарств на групи, однорідні за установленими критеріями, який здійснюється за результатами та з періодичністю проведення сільськогосподарського перепису та структурних обстежень у галузі сільського господарства в між переписний період.

III. Загальні засади та принципи проведення типологізації аграрних господарств

1. Основні методологічні підходи до розрахунку стандартного випуску продукції сільського господарства

1. Основним критерієм при здійсненні типологізації аграрних господарств є стандартний випуск продукції, який за своєю суттю є грошовим вираженням загального обсягу продукції сільського господарства певного виду в цінах виробника (без урахування витрат на збут), отриманої за нормальних умов господарювання в середньому по певному регіону.

2. При обчисленні стандартного випуску продукції враховується вартість основної та побічної продукції сільського господарства, яка була реалізована за межі господарства або використана аграрним господарством для внутрішньогосподарського споживання, а також вартість зміни її запасів. При цьому у вартості продукції не враховуються отримані господарством прямі дотації та субсидії, страхові відшкодування, а також сплачені податки на продукцію, зокрема податок на додану вартість.

3. Стандартний випуск продукції рослинництва (SO_i^{CP}) обчислюється як добуток урожайності сільськогосподарських культур з 1 га зібраної площі (для грибів – зі 100 м², ураховуючи кількість разів їхнього збирання за рік) на середню вартість одиниці продукції в цінах виробника.

4. Стандартний випуск продукції тваринництва (SO_j^{AP}) розраховується як добуток обсягу продукції, отриманої від 1 голови сільськогосподарських тварин

певного виду (для птиці – від 100 голів, для бджіл – від 1 бджолосім'ї) на середню вартість одиниці продукції в цінах виробника.

5. Розрахунок стандартного випуску продукції здійснюється для кожного регіону в середньому за п'ять послідовних календарних років, які передують року проведення структурного обстеження у галузі сільського господарства – суцільного сільськогосподарського перепису (не рідше 1 разу на 10 років) або проміжних структурних обстежень, які проводяться між переписами на вибірковій основі (наприклад, кожні 3 роки).

Так, якщо рік проведення чергового структурного обстеження аграрних господарств прийняти за "Y", то період усереднення даних буде з "Y-5" року по "Y-1" рік. Наприклад, для структурного обстеження у 2020 році для розрахунку стандартного випуску використовується період 2015–2019 роки.

6. Середні регіональні значення стандартних випусків продукції обчислюються для кожного виду продукції рослинництва та тваринництва, що виробляється в цьому регіоні, за умови, що виробництво здійснюється в обсягах, достатніх для того, щоб інформація була репрезентативною.

Стандартний випуск розраховується для таких видів продукції: пшениця, крім пшениці твердої (2.01.01.01.); пшениця тверда (2.01.01.02.); жито (2.01.01.03.); ячмінь (2.01.01.04.); овес (2.01.01.05.); кукурудза на зерно (2.01.01.06.); рис (2.01.01.07.); інші зернові культури, н.в.і.у. (2.01.01.99.); культури зернобобові сушені (включаючи насіння та суміші колосових) (2.01.02.); горох сушений, кормові боби і люпин солодкий сушений (2.01.02.01.); інші зернобобові культури сушені, крім гороху, кормових бобів і люпину солодкого (2.01.02.02.); картопля (зокрема рання і насіннева) (2.01.03.); буряк цукровий (не включаючи насінники) (2.01.04.); коренеплоди кормові і капустяні (крім насінневих) (2.01.05.); тютюн (2.01.06.01.); шишки хмелю (2.01.06.02.); бавовна (2.01.06.03.); ріпак і турнепс (2.01.06.04.); насіння соняшнику (2.01.06.05.); боби сої (2.01.06.06.); насіння льону кудряшу (олійного) (2.01.06.07.); культури олійні інші (2.01.06.08.); льон-довгунець (2.01.06.09.); коноплі прядивні (2.01.06.10.); культури прядивні інші (2.01.06.11.); рослини ефіроолійні, рослини лікарські та прянощі необроблені (2.01.06.12.); культури технічні інші (2.01.06.99.); культури овочеві, баштанні продовольчі та овочі бобові зелені (2.01.07.); свіжі овочі, баштанні та овочі бобові зелені відкритого ґрунту або вирощені під навісом (2.01.07.01.); свіжі овочі, баштанні та овочі бобові зелені відкритого ґрунту (2.01.07.01.01.); товарне городництво (2.01.07.01.02.); свіжі овочі, баштанні та овочі бобові зелені закритого ґрунту (2.01.07.02.); квіти і декоративні рослини (без розсадників) (2.01.08.); рослини відкритого ґрунту або вирощені під навісом (2.01.08.01.); рослини закритого ґрунту (2.01.08.02.); зелені корми (2.01.09.); однорічні і багаторічні культури на зелений корм (2.01.09.01.); інші культури на зелений корм (2.01.09.02.); кукурудза на зелений корм (2.01.09.02.01.); бобові культури на зелений корм (2.01.09.02.02.); інші культури на зелений корм, н.в.і.у. (2.01.09.02.99.); насінники та розсада (2.01.10.); інші

сільськогосподарські культури (2.01.11.); земля під паром (2.01.12.); присадибні городи (2.02.); пасовища та луки, крім пасовищ із грубими травами (2.03.01.); пасовище з грубими травами (2.03.02.); пасовища, які не використовуються у виробництві, проте на які нараховуються субсидії (2.03.03.); культури плодів та ягідні (2.04.01.); культури плодів (2.04.01.01.); культури плодів (за винятком плодів культур тропічних і субтропічних) (2.04.01.01.01.); плоди культур тропічних і субтропічних (2.04.01.01.02.); культури ягідні (2.04.01.02.); горіхи (2.04.01.03.); культури цитрусові (2.04.02.); маслини (2.04.03.); маслини столові (2.04.03.01.); маслини для виготовлення олії оливкової (2.04.03.02.); виноград (2.04.04.); виноград для виробництва вина (2.04.04.01.); інший виноград (2.04.04.02.); столовий виноград (2.04.04.03.); виноград сортів столово-кишмишних і кишмишно-столових (2.04.04.04.); розсадники (2.04.05.); інші багаторічні насадження, н.в.і.у. (2.04.06.); багаторічні насадження в оранжереях (2.04.07.); гриби (2.06.01.); коні (3.01.); телята до 1 року (бички і телички) (3.02.01.); бички від 1 року до 2 років (3.02.02.); телиці від 1 року до 2 років (зокрема й запліднені а також ті, що знаходяться на вирощуванні, відгодівлі й нагулі) (3.02.03.); бугаї старші 2 років (3.02.04.); телиці старші 2 років (3.02.05.); дійні корови та буйволиці (3.02.06.); інші корови, н.в.і.у. (3.02.99.); вівці (всіх вікових груп) (3.03.01.); вівцематки та ярки (3.03.01.01.); інші вівці, н.в.і.у. (3.03.01.99.); кози (всіх вікових груп) (3.03.02.); козо матки (3.03.02.01.); інші кози, н.в.і.у. (3.03.02.99.); поросята до 20 кг, живі (3.04.01.); основні (поросні) свиноматки понад 50 кг, живі (3.04.02.); інші свині, н.в.і.у. (3.04.99.); курчата-бройлери (3.05.01.); кури-несучки (3.05.02.); інша птиця (3.05.03.); індики (3.05.03.01.); качки (3.05.03.02.); гуси (3.05.03.03.); страуси (3.05.03.04.); птиця свійська жива інша, н.в.і.у. (3.05.03.99.); кролі (3.06.); бджоли (бджолосім'ї) (3.07.).

7. У розрахунках стандартного випуску продукції не враховується власна переробка продукції, наприклад, переробка молока на масло, сир, вершки.

8. Для узагальнених груп сільськогосподарських культур або тварин стандартний випуск продукції розраховується як середньозважена величина стандартних випусків продукції, яка входить до їхнього складу та виробляється у конкретному регіоні, на обсяг її виробництва.

У випадку відсутності достатньої інформації для визначення стандартного випуску кожного виду продукції, що входить до певної групи, або якщо наявні окремі дані не є значущими та репрезентативними, розрахунок за укрупненими групами здійснюється без деталізації. При цьому отримане узагальнююче значення стандартного випуску продукції основної групи сільськогосподарських культур або тварин використовується для кожного виду включеної до цієї групи продукції.

9. Якщо для розрахунку стандартного випуску продукції відсутні або наявні у недостатньому обсязі дані за окремими показниками чи регіонами (наприклад, якщо бракує інформації щодо середньої вартості одиниці продукції

в окремому регіоні), можуть бути використані наявні аналогічні дані регіонів, основні характеристики яких близькі до характеристик оцінюваного регіону, або середнє значення показника за попередні роки.

10. При розрахунку стандартного випуску продукції не враховуються площі земель, з яких не отримується продукція, а саме:

1) площа чорних парів і перелогів (окрім випадків, якщо планується їхнє використання у виробництві протягом звітного календарного року);

2) площа земельних ділянок для будівництва та обслуговування житлового будинку (присадибних ділянок) – якщо вироблена на них продукція призначена для внутрішнього споживання, а не для продажу;

3) площа пасовищ і луків, які більше не використовуються для виробництва, проте на які нараховуються субсидії;

4) площа інших земель сільськогосподарського та лісогосподарського призначення, які не використовуються для виробництва, а також земель, на яких розміщені господарські будівлі та споруди тощо.

2. Джерела інформації для проведення розрахунків стандартного випуску продукції сільського господарства

1. Інформаційною базою для отримання необхідних даних для розрахунку стандартного випуску продукції є:

1) структурні обстеження у галузі сільського господарства – суцільний сільськогосподарський перепис або інші структурні обстеження, які проводяться між переписами на вибірковій основі;

2) дані державних статистичних спостережень із питань сільського господарства:

"Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур";

"Виробництво продукції тваринництва, кількість сільськогосподарських тварин та забезпеченість їх кормами";

"Реалізація продукції сільського господарства сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення";

"Сільськогосподарська діяльність населення в сільській місцевості";

"Продукція сільського господарства у постійних цінах";

"Економічні рахунки сільського господарства";

3) матеріали спеціальних тематичних обстежень (переписи посівних площ сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень, сільськогосподарських тварин тощо);

4) адміністративні дані (відомості Державного земельного кадастру та інші).

2. Для розрахунку стандартного випуску продукції використовують такі основні показники державних статистичних спостережень:

1) посівна площа сільськогосподарських культур, або уточнена посівна площа сільськогосподарських культур, за видами;

2) площа багаторічних насаджень, у тому числі площа багаторічних насаджень у плодоносному віці, за видами;

3) обсяг виробництва (валовий збір) сільськогосподарських культур, за видами;

4) урожайність сільськогосподарських культур, за видами;

5) кількість сільськогосподарських тварин (наявних і реалізованих на забій), за видами;

6) обсяг виробництва продукції тваринництва, за видами;

7) показники продуктивності сільськогосподарських тварин (середній надій молока, середній настриг вовни, середня кількість яєць тощо);

8) середня вартість одиниці продукції сільського господарства, за видами;

9) техніко-технологічні показники (параметри) виробництва (тривалість виробничого періоду, інтенсивність використання багаторічних насаджень тощо).

3. Основні методологічні підходи до розрахунку економічного розміру аграрного господарства

1. Економічний розмір аграрного господарства відображає загальну оцінку обсягу продукції, який аграрне господарство може потенційно отримати від своєї землі чи сільськогосподарських тварин у певному регіоні.

Економічний розмір аграрного господарства розраховується як сума добутків посівної площі сільськогосподарських культур або кількості сільськогосподарських тварин, що вирощуються господарством, на відповідний стандартний випуск продукції (формула 1).

$$ES = \sum_{i=1}^n S_i \cdot SO_i^{CP} + \sum_{j=1}^m N_j \cdot SO_j^{AP}, \quad (1)$$

де ES – економічний розмір аграрного господарства, грн;

S_i – посівна площа (уточнена посівна площа) i -ї сільськогосподарської культури, га (або 100 м² для грибів);

SO_i^{CP} – стандартний випуск i -го виду продукції рослинництва, грн/га (або грн/100 м²) за п'ять років з "Y-5" року по "Y-1" рік, де Y – рік проведення структурного обстеження;

n – кількість видів продукції рослинництва;

N_j – кількість сільськогосподарських тварин, голів (або 100 голів птиці, або бджолосімей);

SO_j^{AP} – стандартний випуск j -го виду продукції тваринництва, грн/голову (або грн/100 голів птиці, або грн/бджолосім'ю) за п'ять років з "Y-5" року по "Y-1" рік, де Y – рік проведення структурного обстеження;

m – кількість видів продукції тваринництва.

2. Економічний розмір аграрного господарства залежить від:

1) структури виробництва продукції у певному господарстві (посівної площі окремих видів сільськогосподарських культур і кількості різних видів сільськогосподарських тварин);

2) стандартного випуску певного виду продукції в регіоні, в якому знаходиться господарство.

4. Визначення типу сільськогосподарського виробництва аграрного господарства

1. Аграрні господарства класифікуються за приналежністю до певного типу сільськогосподарського виробництва (спеціалізації), який визначається часткою стандартного випуску окремих видів (узагальнених груп) продукції сільського господарства в економічному розмірі аграрного господарства.

2. За умови, коли частка виробництва окремого виду (узагальненої групи) продукції сільського господарства перевищує 2/3 економічного розміру аграрного господарства, таке господарство класифікується як спеціалізоване за відповідним напрямом спеціалізації.

Якщо частка виробництва будь-яких із двох видів (узагальнених груп) продукції сільського господарства знаходиться у межах від 1/3 до 2/3 економічного розміру аграрного господарства, таке господарство відноситься до змішаного типу з перерахуванням домінуючих напрямів виробництва.

Натомість, якщо виробництво жодного виду (узагальненої групи) продукції сільського господарства не перевищує 1/3 економічного розміру аграрного господарства, таке господарство визнається змішаним.

3. Система типів сільськогосподарського виробництва є ієрархічною та складається з трьох рівнів: основного виробничого типу, провідного виробничого типу і спеціалізації. Кожен із цих рівнів деталізує попередній і має нумерацію, кількість розрядів якої зростає у міру поглиблення спеціалізації. Типи сільськогосподарського виробництва аграрних господарств наведені у додатку до Методологічних положень.

4. Основний виробничий тип являє собою найбільш узагальнений напрям. Виділяється 8 основних типів і група некласифікованих аграрних господарств, економічний розмір яких на момент проведення типологізації дорівнює нулю (наприклад, присадибні нетоварні ділянки). У коді основного типу аграрного господарства перший рівень відображається одним знаком. Повний список основних типів такий:

- 1) вирощування польових культур;
- 2) вирощування городніх культур, грибів і саджанців;
- 3) вирощування багаторічних насаджень;
- 4) утримання тварин на пасовищах;
- 5) утримання тварин на концентрованих кормах;
- 6) змішаний тип – вирощування різних сільськогосподарських культур;
- 7) змішаний тип – утримання різних сільськогосподарських тварин;
- 8) змішаний тип – вирощування сільськогосподарських культур і утримання сільськогосподарських тварин;
- 9) група господарств із невизначеною спеціалізацією.

5. Другий рівень – провідні виробничі типи. Тут виділяється 21 тип і група некласифікованих господарств. У коді аграрного господарства цей рівень позначається двома знаками: перший означає основний тип, другий – провідний тип.

6. Третій рівень – спеціалізація: на ньому ідентифікується 61 напрям і група некласифікованих господарств. Код спеціалізації аграрного господарства позначається за допомогою трьох знаків.

7. Правила визначення типів сільськогосподарського виробництва аграрних господарств наведені в додатку до Методологічних положень. За наведеними у примітках до додатка формулами для кожного аграрного господарства здійснюється розрахунок стандартного випуску за видами (групами) продукції сільського господарства. Відповідно до отриманих результатів і з урахуванням наведених у таблиці додатка умов аграрне господарство відноситься до конкретного типу сільськогосподарського виробництва.

Директор департаменту статистики
сільського господарства та
навколишнього середовища

О. М. Прокопенко

Додаток
до Методологічних положень
(пункт 3 підрозділу 4 розділу III,
пункт 7 підрозділу 4 розділу III)

Типи сільськогосподарського виробництва аграрних господарств і правила їх визначення

Умовні позначення і пояснення

Коди видів продукції відповідають кодам, наведеним у пункт 6 підрозділу 1 розділу III Методологічних положень.

ES – економічний розмір аграрного господарства;

SO – стандартний випуск певного виду продукції;

P1 (Рослинництво, всього) = *P15* + 2.01.02. + 2.01.03. + 2.01.04. + 2.01.06.01. + 2.01.06.02. + 2.01.06.03. + *P16* + 2.01.06.09. +
+ 2.01.06.10. + 2.01.06.11. + 2.01.06.12. + 2.01.06.99. + 2.01.07.01.01. + 2.01.10. + 2.01.11. + 2.01.12. +
FCP1.

P2 (Городництво) = 2.01.07.01.02. + 2.01.07.02. + 2.01.08.01. + 2.01.08.02. + 2.06.01. + 2.04.05.

P3 (Багаторічні насадження) = 2.04.01. + 2.04.02. + 2.04.03. + 2.04.04. + 2.04.06. + 2.04.07.

P4. (Випасна худоба і корми для неї) = *GL* + *FCP4*.

P5. (Тварини на концентрованих кормах) = *P51* + *P52* + 3.06.

P15 (Зернові, всього) = *P151* + 2.01.01.07.

P16 (Олійні культури) = 2.01.06.04. + 2.01.06.05. + 2.01.06.06. + 2.01.06.07. + 2.01.06.08.

P45 (Молочна худоба) = 3.02.01. + 3.02.03. + 3.02.05. + 3.02.06;

P46 (ВРХ) = *P45* + 3.02.02. + 3.02.04. + 3.02.99;

P51 (Свині) = 3.04.01. + 3.04.02. + 3.04.99.

P52 (Птиця) = 3.05.01. + 3.05.02. + 3.05.03.

P151 (Зернові і зернобобові (без рису)) = 2.01.01.01. + 2.01.01.02. + 2.01.01.03. + 2.01.01.04. + 2.01.01.05. + 2.01.01.06. + 2.01.01.99.

GL (Випасна худоба) = 3.01. + *P46* + 3.03.01.01. + 3.03.01.99. + 3.03.02.01. + 3.03.02.99;

Якщо *GL* > 0, то *FCP1* (Корми (фураж) на продаж) = 0;

FCP4 (Корм для випасної худоби) = 2.01.05. + 2.01.09. + 2.03.01. + 2.03.02.;

P17 (Коренеплоди) = 2.01.03. + 2.01.04.;

Якщо *GL* = 0, то *FCP1* (Корми (фураж) на продаж) = 2.01.05. + 2.01.09. + 2.03.01. + 2.03.02.;

FCP4 (Корм для випасної худоби) = 0;

P17 (Коренеплоди) = 2.01.03. + 2.01.04. + 2.01.05.

Код та назва основного виробничого типу (умова 1)	Код та назва провідного виробничого типу (умова 2)	Код та назва напрямку спеціалізації (умова 3)	Короткий опис напрямку спеціалізації
1. Вирощування польових культур $P1 > 2/3 ES$	15. Виробництво зернових, олійних і бобових культур $(P15 + P16 + 2.01.02) > 2/3 ES$	151. Спеціалізоване виробництво зерна (крім рису), насіння олійних і бобових культур $(P151 + P16 + 2.01.02) > 2/3 ES$	Виробництво зерна (крім рису), насіння олійних і бобових культур $> 2/3 ES$
		152. Спеціалізоване виробництво рису $2.01.07 > 2/3 ES$	Виробництво рису $> 2/3 ES$
		153. Змішане виробництво зерна, насіння олійних, бобових культур та рису	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 151 і 152
	16. Загальне рільництво $(P15 + P16 + 2.01.02) \leq 2/3 ES$	161. Спеціалізоване виробництво коренеплодів $P17 > 2/3 ES$	Виробництво картоплі, цукрових буряків, кормових коренеплодів і капусти $> 2/3 ES$
		162. Змішане виробництво зерна, насіння олійних, бобових культур та коренеплодів $(P15 + P16 + 2.01.02) > 1/3 ES; P17 > 1/3 ES$	Виробництво зерна, насіння олійних, зернобобових сушених і бобових культур $> 1/3 ES$; виробництво коренеплодів $> 1/3 ES$
		163. Спеціалізоване виробництво овочів відкритого ґрунту $2.01.07.01.01 > 2/3 ES$	Виробництво свіжих овочів, баштанних та овочів бобових зелених відкритого ґрунту $> 2/3 ES$
		164. Спеціалізоване виробництво тютюну $2.01.06.01 > 2/3 ES$	Виробництво тютюну $> 2/3 ES$
		165. Спеціалізоване виробництво бавовни $2.01.06.03 > 2/3 ES$	Виробництво бавовни $> 2/3 ES$
		166. Змішане виробництво культур відкритого ґрунту	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 161–165

Код та назва основного виробничого типу (умова 1)	Код та назва провідного виробничого типу (умова 2)	Код та назва напрямку спеціалізації (умова 3)	Короткий опис напрямку спеціалізації
2. Вирощування городніх культур, грибів і саджанців <i>P2 > 2/3 ES</i>	21. Городництво закритого ґрунту <i>(2.01.07.02 + 2.01.08.02) > 2/3 ES</i>	211. Спеціалізоване виробництво овочів закритого ґрунту <i>2.01.07.02 > 2/3 ES</i>	Виробництво свіжих овочів, баштанних та овочів бобових зелених закритого ґрунту > 2/3 ES
		212. Спеціалізоване виробництво квітів і декоративних рослин закритого ґрунту <i>2.01.08.02 > 2/3 ES</i>	Виробництво квітів та декоративних рослин закритого ґрунту > 2/3 ES
		213. Змішане городництво закритого типу	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 211 і 212
	22. Городництво відкритого ґрунту <i>(2.01.07.01.02 + 2.01.08.01) > 2/3 ES</i>	221. Спеціалізоване виробництво овочів відкритого ґрунту <i>2.01.07.01.02 > 2/3 ES</i>	Виробництво свіжих овочів, баштанних та овочів бобових зелених відкритого ґрунту > 2/3 ES
		222. Спеціалізоване виробництво квітів і декоративних рослин відкритого ґрунту <i>2.01.08.01 > 2/3 ES</i>	Виробництво квітів та декоративних рослин відкритого ґрунту > 2/3 ES
		223. Змішане городництво відкритого типу	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 221 і 222
	23. Інше городництво <i>(2.01.07.02 + 2.01.08.02) ≤ 2/3 ES</i> <i>та</i> <i>(2.01.07.01.02 + 2.01.08.01) ≤ 2/3 ES</i>	231. Спеціалізоване виробництво грибів <i>2.06.01 > 2/3 ES</i>	Виробництво грибів > 2/3 ES
		232. Спеціалізоване вирощування розсадників <i>2.04.05 > 2/3 ES</i>	Вирощування розсади, маточників і насінників > 2/3 ES
		233. Інше змішане городництво	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 231 і 232

Код та назва основного виробничого типу (умова 1)	Код та назва провідного виробничого типу (умова 2)	Код та назва напрямку спеціалізації (умова 3)	Короткий опис напрямку спеціалізації
3. Вирощування багаторічних насаджень <i>P3 > 2/3 ES</i>	35. Виноградарство <i>2.04.04 > 2/3 ES</i>	351. Спеціалізоване виробництво винограду для якісного вина <i>2.04.04.01 > 2/3 ES</i>	Виробництво винограду, з якого виробляється якісне вино <i>> 2/3 ES</i>
		352. Спеціалізоване виробництво винограду для вина, іншого ніж якісне <i>2.04.04.02 > 2/3 ES</i>	Виробництво винограду, з якого виробляється інше вино, крім якісного <i>> 2/3 ES</i>
		353. Спеціалізоване виробництво столового винограду <i>2.04.04.03 > 2/3 ES</i>	Виробництво столового винограду <i>> 2/3 ES</i>
		354. Інше виноградарство	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 351–353
	36. Виробництво культур плодових і цитрусових <i>(2.04.01 + 2.04.02) > 2/3 ES</i>	361. Спеціалізоване виробництво плодових (крім цитрусових, тропічних і субтропічних фруктів, горіхів) <i>(2.04.01.01.01 + 2.04.01.02) > 2/3 ES</i>	Виробництво фруктів і ягід різних кліматичних зон <i>> 2/3 ES</i>
		362. Спеціалізоване виробництво цитрусових <i>2.04.02 > 2/3 ES</i>	Виробництво плодів культур цитрусових <i>> 2/3 ES</i>
		363. Спеціалізоване виробництво горіхів <i>2.04.01.03 > 2/3 ES</i>	Виробництво горіхів <i>> 2/3 ES</i>
		364. Спеціалізоване виробництво тропічних і субтропічних плодів <i>2.04.01.01.02 > 2/3 ES</i>	Виробництво фруктів тропічних і субтропічних зон <i>> 2/3 ES</i>
		365. Змішане виробництво плодів, цитрусових, субтропічних і тропічних фруктів і горіхів	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 361–364
	37. Виробництво маслин	370. Спеціалізоване виробництво маслин <i>2.04.03 > 2/3 ES</i>	Виробництво маслин <i>> 2/3 ES</i>
	38. Змішане вирощування багаторічних насаджень	380. Змішане вирощування багаторічних насаджень	Господарство відповідає умові 1 та не входить до груп 351 і 370

Продовження додатка

Код та назва основного виробничого типу (умова 1)	Код та назва провідного виробничого типу (умова 2)	Код та назва напрямку спеціалізації (умова 3)	Короткий опис напрямку спеціалізації
4. Утримання тварин на пасовищах <i>P4 > 2/3 ES</i>	45. Молочне скотарство	450. Спеціалізоване молочне скотарство <i>3.02.06 > 3/4 GL;</i> <i>GL > 1/10 P4</i>	<i>SO</i> дійних корів > 3/4 загального <i>SO</i> випасної худоби; <i>SO</i> випасної худоби > 1/10 загального <i>SO</i> тваринництва
	46. М'ясне скотарство	460. Спеціалізоване м'ясне скотарство (вирощування і відгодівля ВРХ) <i>P46 > 2/3 GL;</i> <i>3.02.06 ≤ 1/10 GL;</i> <i>GL > 1/10 P4</i>	<i>SO</i> поголів'я ВРХ > 2/3 загального <i>SO</i> випасної худоби; <i>SO</i> дійних корів ≤ 1/10 загального <i>SO</i> випасної худоби; <i>SO</i> випасної худоби > 1/10 загального <i>SO</i> тваринництва
	47. Змішане скотарство молочного і м'ясного напрямів	470. Змішане скотарство молочного і м'ясного напрямів <i>P46 > 2/3 GL;</i> <i>3.02.06. > 1/10 GL;</i> <i>GL > 1/10 P4;</i> <i>господарство не входить до групи 450</i>	<i>SO</i> поголів'я ВРХ > 2/3 загального <i>SO</i> випасної худоби; <i>SO</i> дійних корів > 1/10 загального <i>SO</i> випасної худоби; <i>SO</i> випасної худоби > 1/10 загального <i>SO</i> тваринництва; господарство не входить до групи 450
	48. Розведення овець, кіз та інших тварин на пасовищах <i>Господарство відповідає умові 1, не входить до груп 450, 460 і 470</i>	481. Спеціалізоване вівчарство <i>3.03.01 > 2/3 GL;</i> <i>GL > 1/10 P4</i>	<i>SO</i> поголів'я овець > 3/4 загального <i>SO</i> випасної худоби; <i>SO</i> випасної худоби > 1/10 загального <i>SO</i> тваринництва
		482. Змішане вівчарство й скотарство <i>P46 > 1/3 GL;</i> <i>3.03.01. > 1/3 GL;</i> <i>GL > 1/10 P4</i>	<i>SO</i> поголів'я ВРХ > 1/3 загального <i>SO</i> випасної худоби; <i>SO</i> овець > 1/3 загального <i>SO</i> випасної худоби; <i>SO</i> випасної худоби > 1/10 загального <i>SO</i> тваринництва
		483. Спеціалізоване розведення кіз <i>3.03.02. > 2/3 GL;</i> <i>GL > 1/10 P4</i>	<i>SO</i> кіз > 3/4 загального поголів'я випасної худоби; <i>SO</i> випасної худоби > 1/10 загального <i>SO</i> тваринництва
		484. Розведення інших тварин на пасовищах	Господарство відповідає умові 1 та не входить до груп 481–483

Код та назва основного виробничого типу (умова 1)	Код та назва провідного виробничого типу (умова 2)	Код та назва напрямку спеціалізації (умова 3)	Короткий опис напрямку спеціалізації
5. Утримання тварин на концентрованих кормах $P5 > 2/3 ES$	51. Свинарство $P51 > 2/3 ES$	511. Спеціалізоване репродуктивне свинарство $3.04.02 > 2/3 ES$	Вирощування основних (поросних) свиноматок $> 2/3 ES$
		512. Вирощування свиней для відгодівлі $(3.04.01+3.04.99) > 2/3 ES$	Вирощування поросят та інших свиней $> 2/3 ES$
		513. Змішане свинарство	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 511 і 512
	52. Птахівництво $P52 > 2/3 ES$	521. Спеціалізоване птахівництво яєчного напрямку $3.05.02. > 2/3 ES$	Вирощування курей-несучок $> 2/3 ES$
		522. Спеціалізоване птахівництво м'ясного напрямку $(3.05.01 + 3.05.03) > 2/3 ES$	Вирощування бройлерів та іншої птиці $> 2/3 ES$
		523. Змішане птахівництво	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 521 і 522
	53. Змішане тваринництво на концентрованих кормах	530. Змішане тваринництво на концентрованих кормах	Господарство відповідає умові 1 та не входить до груп 511–523
6. Змішаний тип – вирощування різних сільськогосподарських культур $(P1+P2+P3) > 2/3 ES$; $P1 \leq 2/3 ES$; $P2 \leq 2/3 ES$; $P3 \leq 2/3 ES$	61. Змішане рослинництво	611. Городництво та вирощування багаторічних насаджень $P2 > 1/3 ES$; $P3 > 1/3 ES$	Вирощування городніх культур, грибів і саджанців $> 1/3 ES$; вирощування багаторічних насаджень $> 1/3 ES$
		612. Рільництво та городництво $P1 > 1/3 ES$; $P2 > 1/3 ES$	Вирощування польових культур $> 1/3 ES$; вирощування городніх культур, грибів і саджанців $> 1/3 ES$
		613. Рільництво та виноградарство $P1 > 1/3 ES$; $2.04.04 > 1/3 ES$	Вирощування польових культур $> 1/3 ES$; виноградарство $> 1/3 ES$

Код та назва основного виробничого типу (умова 1)	Код та назва провідного виробничого типу (умова 2)	Код та назва напрямку спеціалізації (умова 3)	Короткий опис напрямку спеціалізації	
		614. Рільництво та вирощування багаторічних насаджень $P1 > 1/3 ES$; $P3 > 1/3 ES$; $2.04.04. \leq 1/3 ES$	Вирощування польових культур $> 1/3 ES$; вирощування багаторічних насаджень $> 1/3 ES$; виноградарство $> 1/3 ES$	
		615. Змішане рослинництво, переважно рільництво $P1 > 1/3 ES$; $P2 \leq 1/3 ES$; $P3 \leq 1/3 ES$	Вирощування польових культур $> 1/3 ES$; вирощування городніх культур, грибів і саджанців $\leq 1/3 ES$; вирощування багаторічних насаджень $\leq 1/3 ES$	
		616. Інше змішане рослинництво	Господарство відповідає умові 1 та не входить до груп 611–615	
7. Змішаний тип – утримання різних сільськогосподарських тварин $(P4+P5) > 2/3 ES$; $P4 \leq 2/3 ES$; $P5 \leq 2/3 ES$	73. Змішане тваринництво, переважно утримання тварин на пасовищах $P4 > P5$	731. Змішане скотарство, переважно молочне $P45 > 1/3 GL$; $3.02.06 > 1/2 P45$	SO молочної худоби $> 1/3$ загального SO випасної худоби; SO дійних корів $> 1/2$ загального SO молочної худоби	
	74. Змішане тваринництво, переважно утримання тварин на концентрованих кормах $P4 \leq P5$	732. Змішане тваринництво, переважно випасне немолочного типу	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до групи 731	SO молочної худоби $> 1/3$ загального SO випасної худоби; SO зерноїдного тваринництва $> 1/3$ загального SO тваринництва; SO дійних корів $> 1/2$ загального SO молочної худоби
		741. Змішане тваринництво на концентрованих кормах і молочне скотарство $P45 > 1/3 GL$; $P5 > 1/3 ES$; $3.02.06 > 1/2 P45$	Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до групи 741	
	742. Змішане тваринництво на концентрованих кормах і випасне тваринництво немолочного типу			

Код та назва основного виробничого типу (умова 1)	Код та назва провідного виробничого типу (умова 2)	Код та назва напрямку спеціалізації (умова 3)	Короткий опис напрямку спеціалізації
<p>8. Змішаний тип – вирощування сільськогосподарських культур і утримання сільськогосподарських тварин</p> <p><i>Підприємство не входить до груп 151–742 і 999</i></p>	<p>83. Змішане рільництво і тваринництво на концентрованих кормах</p> <p>$P1 > 1/3 ES$; $P4 > 1/3 ES$</p>	<p>831. Рільництво і молочне скотарство $P45 > 1/3 GL$; $3.02.06. > 1/2 P45$; $P45 < P1$</p>	<p>SO молочної худоби $> 1/3$ загального SO випасної худоби; SO дійних корів $> 1/2$ загального SO молочної худоби; SO молочного скотарства $< SO$ рослинництва</p>
		<p>832. Молочне скотарство і рільництво $P45 > 1/3 GL$; $3.02.06. > 1/2 P45$; $P45 \geq P1$</p>	<p>SO молочної худоби $> 1/3$ загального SO випасної худоби; SO дійних корів $> 1/2$ загального SO молочної худоби; SO молочного скотарства $\geq SO$ рослинництва</p>
		<p>833. Рільництво і випасне тваринництво немолочного типу $P1 > P4$; не входить до групи 831</p>	<p>SO рослинництва $> SO$ тваринництва; підприємство не входить до групи 831</p>
	<p>84. Змішане рослинництво і тваринництво</p> <p><i>Господарство відповідає умові 1 та не входить до груп 831–834</i></p>	<p>834. Випасне тваринництво немолочного типу і рільництво</p>	<p>Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 831–833</p>
		<p>841. Рільництво і тваринництво на концентрованих кормах $P1 > 1/3 ES$; $P5 > 1/3 ES$</p>	<p>SO рослинництва $> 1/3 ES$; SO зерноїдного тваринництва $> 1/3 ES$</p>
		<p>842. Вирощування багаторічних насаджень і випасне тваринництво $P3 > 1/3 ES$; $P4 > 1/3 ES$</p>	<p>SO багаторічних насаджень $> 1/3 ES$; SO тваринництва $> 1/3 ES$</p>
		<p>843. Бджільництво $3.07. > 2/3 ES$</p>	<p>SO бджільництва $> 2/3 ES$</p>
<p>844. Змішане рослинництво і тваринництво</p>	<p>Господарство відповідає умові 1 і умові 2 та не входить до груп 841-843</p>		
<p>9. Некласифіковані господарства</p>	<p>99. Некласифіковані господарства</p>	<p>999. Група господарств з невизначеною спеціалізацією</p>	<p>Загальний стандартний випуск продукції=0</p>

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Закон України "Про державну статистику" від 17 вересня 1992 року № 2614-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2614-12>
3. Закон України "Про доступ до публічної інформації" від 13 січня 2011 року № 2939-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>
4. Закон України "Про захист персональних даних" від 1 червня 2010 року № 2297-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/2297-17>
5. Закон України "Про інформацію" (зі змінами та доповненнями) від 13 листопада 1992 року № 2658-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
6. Глосарій до плану статистичного спостереження, затверджений наказом Держкомстату від 29 грудня 2009 року № 498 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Концепція забезпечення статистичної конфіденційності, затверджена наказом Держстату від 28 липня 2015 року № 180 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Методика проведення розрахунків основних статистичних показників виробництва продукції рослинництва, затверджена наказом Держстату від 21 липня 2017 року № 194 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
9. Методика проведення розрахунків основних статистичних показників виробництва продукції тваринництва, затверджена наказом Держстату від 22 листопада 2016 року № 220 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
10. Методологічні положення щодо забезпечення статистичної конфіденційності в органах державної статистики, затверджені наказом Держстату від 15 лютого 2017 року № 41 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Номенклатура продукції сільського господарства (НПСГ), затверджена наказом Держстату від 15 жовтня 2014 року № 300 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
12. Положення про Реєстр статистичних одиниць та формування основ вибірки сукупностей одиниць статистичних спостережень за діяльністю підприємств, затверджене наказом Держкомстату від 16 грудня 2009 року № 481

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

13. Положення про Реєстр статистичних одиниць у сільському господарстві, мисливстві, лісовому і рибному господарстві – Реєстр АГРО, затверджене наказом Держстату від 02.07.2012 № 278 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
14. Принципи діяльності органів державної статистики, затверджені наказом Держкомстату від 14 червня 2010 року № 216 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. Commission Regulation (EC) №1166/2008 of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on farm structure surveys and the survey on agricultural production methods and repealing Council Regulation (EEC) № 571/88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:321:0014:0034:EN:PDF>
16. Council Regulation (EC) № 1217/2009 of 30 November 2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Community // Official Journal of the European Union. – 2009. – № L 328. – Pp. 27–38. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009R1217&rid=1>
17. Commission Delegated Regulation (EU) № 1198/2014 of 1 August 2014 supplementing Council Regulation (EC) № 1217/2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union // Official Journal of the European Union. – 2014. – № L 321. – Pp. 2–6. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R1198&rid=5>
18. Commission Implementing Regulation (EU) № 2015/220 of 3 February 2015 laying down rules for the application of Council Regulation (EC) № 1217/2009 setting up a network for the collection of accountancy data on the incomes and business operation of agricultural holdings in the European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015R0220&rid=3>